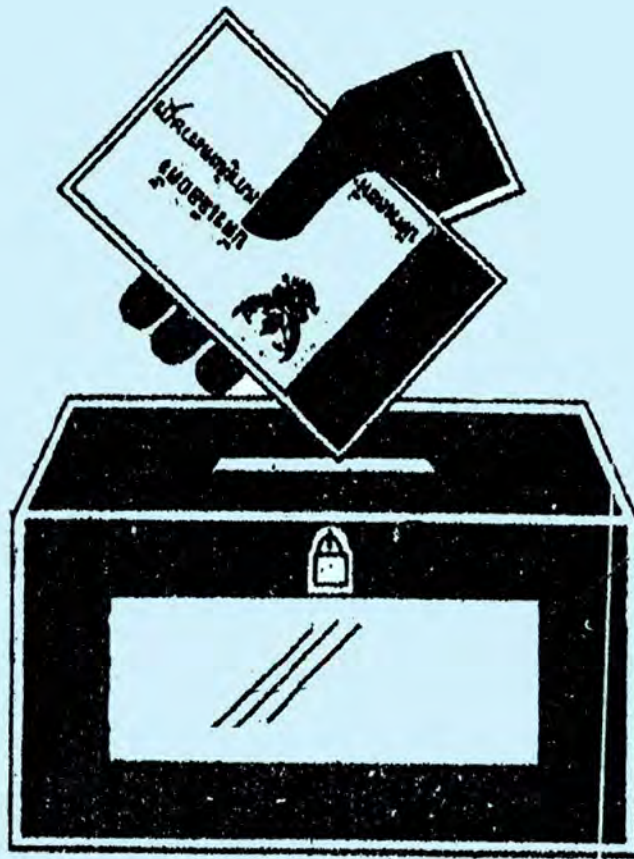

การบริหารการเลือกตั้ง

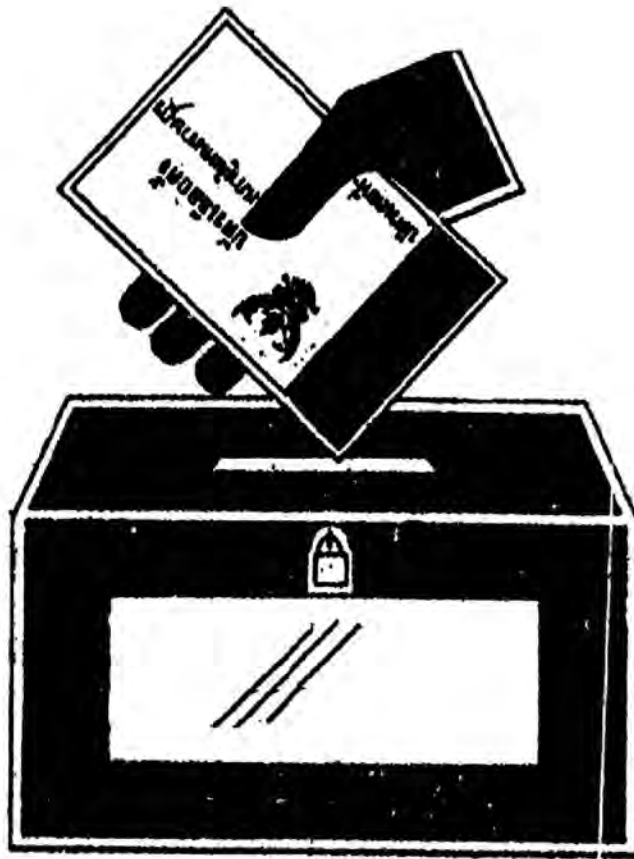
ฝ่ายวิเคราะห์และรายงานการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง

กรมการปกครอง

กระทรวงมหาดไทย

การบริหารการเลือกตั้ง

ฝ่ายวิเคราะห์และรายงานการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง

กรมการปกครอง

กระทรวงมหาดไทย

สารบัญ

หน้า

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	1
การกำหนดนโยบายการเลือกตั้ง	2
วิวัฒนาการนโยบายการเลือกตั้งของไทย	3
การเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ของไทย	5
กฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการเลือกตั้ง	
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	5
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด	6
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	6
- การเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาล	6
- การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, สมาชิกสภาเขต, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	6
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา	7
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	7
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล	7
- การเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	7
- การเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ	7
ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง	8
ปัญหาต่าง ๆ ในการเลือกตั้ง	8
แนวทางการบริหารการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ	11

ภาคผนวก

- กฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

แนวคำบรรยายการบริหารการเลือกตั้ง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปแสดงตน ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นตัวแทนของตน ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง

1.1 หลักเกณฑ์สำคัญพื้นฐานของการเลือกตั้ง

หลักประชาธิปไตยผ่านทางผู้แทน ได้กำหนดให้การเลือกตั้งต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of election) หมายความว่า การเลือกตั้งต้องกระทำโดยอิสระและเสรีไม่มีการบังคับ กดขี่ จ้างวาน หรือใช้อิทธิพลใด ๆ

(2) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic election) หมายความว่า ต้องมีการกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนสำหรับการเลือกตั้งใหม่แต่ละครั้ง เพื่อที่จะให้ประชาชนมีโอกาสเลือกได้ว่าจะเลือกคนเดิมหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใหม่

(3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine election) หมายความว่า รัฐต้องจัดให้มีการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่เป็นการเลือกตั้งที่หลอกลวงประชาชน โดยรัฐต้องควบคุมดูแลให้การเลือกตั้งดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

(4) หลักการออกเสียงทั่วไป (universal suffrage) หมายความว่า การเลือกตั้งต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงเลือกตั้ง โดยทั่วถึงทุกหมู่เหล่า เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัด เช่น ความสามารถของจิต ผู้ต้องโทษจำคุก ฯลฯ

(5) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (equal suffrage) หมายความว่า คนหนึ่งมีคะแนนเสียงเพียงเสียงเดียว และคะแนนเสียงทุกเสียงย่อมมีน้ำหนักเท่ากัน

1.2 วิธีการเลือกตั้ง

(1) วิธีรวมเขต

- กำหนดให้จังหวัดหนึ่งเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง
- ราษฎรมีสิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนในจังหวัด

(2) วิธีแบ่งเขต

- ในจังหวัดหนึ่งแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขต ๆ
 - ผู้เลือกตั้งมีสิทธิเลือกเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตที่ตนมีถิ่นที่อยู่เท่านั้น
- สำหรับประเทศไทยนั้น วิธีการเลือกตั้งเป็นแบบผสม คือ ผสมระหว่างการเลือกตั้ง

แบบแบ่งเขตกับรวมเขต

2. การกำหนดนโยบายการเลือกตั้ง

ความสำคัญของนโยบายการเลือกตั้ง เป็นแนวทางสำหรับ

- รัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย
- จังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ เทศบาล เมืองพัทยา กทม. ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง
- พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ปัจจัยในการกำหนดนโยบายการเลือกตั้ง

1. รัฐธรรมนูญ
2. นโยบายของรัฐบาล
3. นโยบายของพรรคการเมือง
4. สภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะนั้น

สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในนโยบายการเลือกตั้งของ มท.

1. กำหนดหลักการสากลของการบริหารการเลือกตั้ง
 - การเลือกตั้งสมมุติสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้น ต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

บริสุทธิ์ ยุติธรรม

2. เน้นคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- ผลการเลือกตั้งจะต้องได้คนดี มีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบ

ต่อบ้านเมือง

- ให้ได้ผู้แทนราษฎรที่มีคุณธรรม รู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

3. กำหนดเป้าหมายของการเลือกตั้ง

- ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด บัตรเสียน้อยที่สุด

3. วิวัฒนาการนโยบายการเลือกตั้งของไทยที่ผ่านมา

(1) นโยบายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 (วันอาทิตย์ที่ 22 เมษายน 2522) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ

(1.1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นจะต้องเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม

(1.2) ผลจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องให้ได้คนดี มีความรู้ ความสามารถและมีความรับผิดชอบต่องานบ้านเมือง

(1.3) ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มากที่สุด

(2) นโยบายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2526 (วันจันทร์ที่ 18 เมษายน 2526) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ

(2.1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นจะต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม

(2.2) ผลการเลือกตั้งให้ได้ผู้แทนราษฎรที่มีคุณธรรม รู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

(2.3) ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มากที่สุด

(3) นโยบายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529 (วันอาทิตย์ที่ 27 กรกฎาคม 2529) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ

(3.1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นจะต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม

(3.2) ผลจากการเลือกตั้งให้ได้ผู้แทนราษฎรที่มีคุณธรรม รู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

(3.3) ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มากที่สุด (โดยตั้งเป้าหมายให้ประชาชนไปใช้สิทธิไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และมีบัตรเสียไม่เกินร้อยละ 3)

(4) นโยบายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 (วันอาทิตย์ที่ 24 กรกฎาคม 2531) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ

(4.1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นจะต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม

(4.2) ควบคุม ดูแลมิให้มีการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและการให้หรือรับว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ใด เพื่อจูงใจให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(4.3) ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มากที่สุด (โดยตั้งเป้าหมายให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งเกินกว่าร้อยละ 50 และมีบัตรเสียไม่เกินร้อยละ 3)

(5) นโยบายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2535 (วันอาทิตย์ที่ 22 มีนาคม 2535) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ

(5.1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นจะต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม

(5.2) สนับสนุน ส่งเสริม และควบคุมกำกับดูแลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมาย เครื่องครัด ขจัดการซื้อเสียงและการใช้อิทธิพลในการเลือกตั้ง

(5.3) ให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยสุจริตให้มากที่สุด (โดยตั้งเป้าหมายให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และมีบัตรเสียไม่เกินร้อยละ 3)

(6) นโยบายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุด (วันอาทิตย์ที่ 13 กันยายน 2535) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ

(6.1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นจะต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม เพื่อให้ได้ผู้แทนราษฎรที่ดี

(6.2) สันนิษฐาน ส่งเสริม และควบคุมกำกับดูแลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ป้องกันและปราบปรามการซื้อเสียงและการใช้อิทธิพลในการเลือกตั้ง

(6.3) ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิการเลือกตั้งของตนและไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตให้มากที่สุด

4. การเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ของไทย

(1) การเลือกตั้งระดับชาติ

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(2) การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

- การเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาล

- การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาเขต

- การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

- การเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

- การเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

5. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง ส.ส.

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538

(2) พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 (รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)

(3) ระเบียบ มท. ว่าด้วยวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522

(รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)

(4) กฎกระทรวง

(5) มติคณะรัฐมนตรี

5.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง ส.จ.

(1) พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498

(2) พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. 2482

(รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)

(3) ระเบียบ มท. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. 2523

(รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)

(4) กฎกระทรวง

5.2 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง ส.ท.

(1) พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. 2496 (รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)

(2) พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2482

(รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)

(3) กฎกระทรวง

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง ส.ภ.

1. พ.ร.บ.สภาภิบาล พ.ศ. 2495

2. ใช้กฎหมายใน พ.ร.บ. เทศบาลโดยอนุโลม

5.3 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง สภากรุงเทพมหานคร สมาชิกเขต

และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(1) พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการ กทม. พ.ศ. 2528

(2) พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531

(3) ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขต พ.ศ. 2528

(4) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2532

5.4 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา

- (1) พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521
- (2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา

พ.ศ. 2522

5.5 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

- (1) พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
- (2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 (ประกาศ ณ วันที่ 2 มีนาคม 2538)
 - รับสมัคร (1-5 พ.ค.38)
 - เลือกตั้ง (21 พ.ค.38)

5.6 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งสภาตำบล

- (1) พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
- (2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกตั้งสภาตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 (ประกาศ ณ วันที่ 2 มีนาคม 2538)
- (3) ใช้ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2535

โดยอนุโลม

5.7 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

- (1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกกำนัน พ.ศ. 2524
- (2) ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2535

5.8 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ

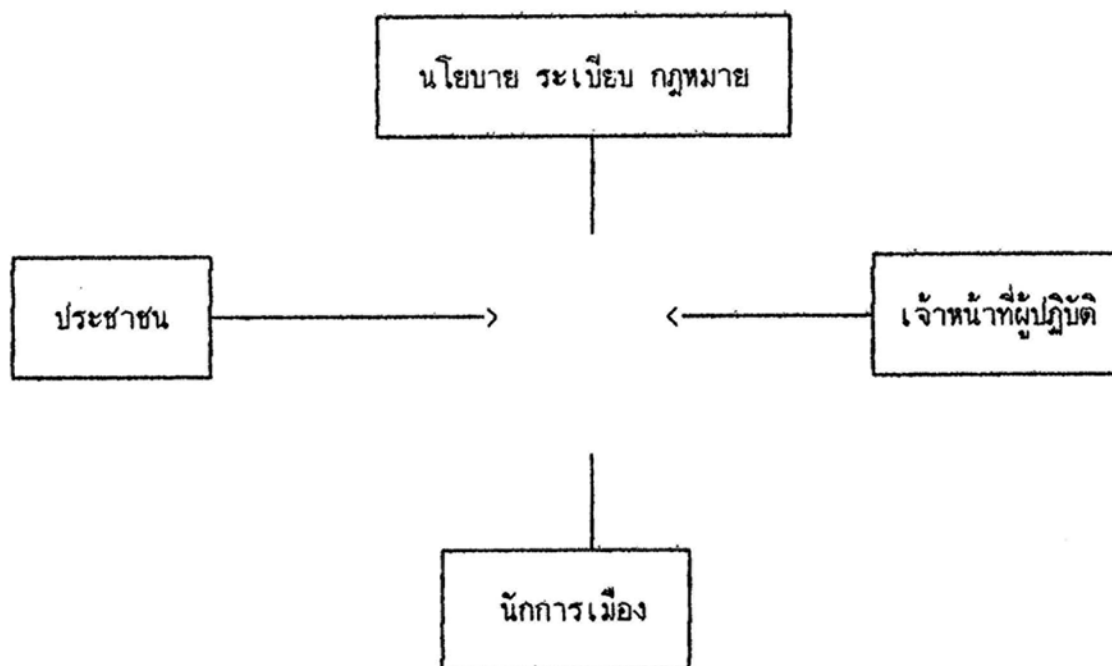
พ.ศ. 2533

- (1) พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457
- (2) ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้าน

ผู้ทรงคุณวุฒิ พ.ศ. 2533

6. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

- นโยบาย ระเบียบ กฎหมาย
- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
- ประชาชน
- นักการเมือง

7. ปัญหาต่าง ๆ ในการเลือกตั้ง

1. ปัญหาคนในการเลือกตั้ง

- คนที่เป็นเจ้าหน้าที่ ขาดความรู้ความเอาใจใส่ ไม่เข้าใจกฎหมายและระเบียบ
- คนที่เป็นราษฎร ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยและวิธี

เลือกตั้ง ขาดเสียงเลือกตั้ง

- ยังไม่สนใจ นอนหลับทับสิทธิ์ จำแนกออกเป็น

คนฐานะดี	ไม่ไปใช้สิทธิ
คนฐานะปานกลาง	สนใจพอควร
คนจน	สนใจแต่ต้องได้รับเงิน
คนมีความรู้สูง	ไม่ไปใช้สิทธิหรือไปน้อยมาก
คนมีความรู้ระดับกลาง	สนใจพอควร
คนมีความรู้ระดับต่ำ	ไปมาก แต่ต้องขายเสียง
คนเมืองหลวงหรือปริมณฑล	ไม่ไปใช้สิทธิเท่าที่ควร

2. ปัญหาบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง งานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน

ก. บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง (ส.ส.13)

- ไม่ครบถ้วน
- ไม่เป็นปัจจุบัน
- เมื่อปิดแล้วมักจะหายไปจากที่ประกาศ
- คนไม่คู่หรือคู่น้อย
- พิมพ์ผิด หรือพิมพ์ไม่ครบถ้วน

ข. ทะเบียนราษฎร

- ไม่ครบถ้วน
- ไม่เป็นปัจจุบัน

ค. บัตรประจำตัวประชาชน

- จ่ายบัตรให้ไม่ทันตามกำหนดเวลา
- จ่ายบัตรเหลือ้มาก
- ประชาชนทำหายหรือขายเสียงไปแล้ว และไม่รู้จักโทษทางอาญาที่จะได้รับ

3. ปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตในการเลือกตั้ง (ที่เจ้าหน้าที่ไม่มีส่วนร่วม)

- การทุจริตเกี่ยวกับทะเบียนและบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น การแจ้งย้าย
ชื่อคนเข้ามาอยู่ในท้องที่โดยไม่มีการอพยพโยกย้ายจริง ๆ หรือการคงรายการที่ผิด ๆ ไว้ โดย
เจตนาจะใช้การแอบอ้างในวันเลือกตั้ง เป็นต้น

- การแอบอ้างตัวมาลงคะแนน เป็นการเสี่ยงแอบอ้างตัวบุคคล โดยไม่แน่ว่า
เจ้าของชื่อจะมาใช้สิทธิหรือไม่ก็มีอยู่บ้างแต่ก็ส่วนน้อย

- บัตรปลอม

4. ปัญหานักการเมืองและพรรคการเมือง

- นักการเมืองและพรรคการเมืองไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนของประชาชนได้
พอสมควร

- นักการเมืองยังมีการซื้อเสียง

- พรรคการเมืองยังไม่เป็นสถาบันที่เข้มแข็งพอ

5. ปัญหาการเลือกตั้งทั่วไปด้านบริหาร

5.1 เจ้าหน้าที่ไม่มีศึกษากฎหมาย ระเบียบ หนังสือสั่งการ

5.2 การฝึกอบรมมีระยะสั้นเกินไป

5.3 ปลอ่ยผู้ได้บังคับบัญชาตัวเอง

5.4 มีการวางแผน แต่ไม่ทำตามแผน

5.5 ห้องปฏิบัติการ ไม่ใช่

5.6 ไม่มีการคิดและเตรียมการล่วงหน้า

5.7 บุคลากรน้อยได้รับซ้ำ

5.8 งบประมาณน้อยได้รับซ้ำ

5.9 การรายงานผลการเลือกตั้งซ้ำและผิดพลาดของบางจังหวัด

5.10 คนใช้สิทธิน้อย ทำให้เป็นประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์และมีการซื้อขายเสียง

ภาคผนวก

3. กฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538
- 1.2 พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 (รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)
- 1.3 ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 (รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม)
- 1.4 กฎกระทรวง

3.2 กฎหมายและแนวทางปฏิบัติ

- 2.1 อายุของสภาผู้แทนราษฎร
 - 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.116)
- 2.2 เหตุที่จะต้องมีการเลือกตั้ง
 - 1) กรณีครบวาระการดำรงตำแหน่งจะต้องมีการเลือกตั้งทั่วไป ภายใน 45 วัน (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.117) (เดิม 60 วัน)
 - 2) กรณียุบสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีการเลือกตั้งทั่วไป ภายใน 60 วัน (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.118) (เดิม 90 วัน)
 - 3) กรณีตำแหน่ง ส.ส.ว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาหรือนอกจากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายใน 45 วัน (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.121) (เดิม 90 วัน)
- 2.3 การประกาศให้มีการเลือกตั้ง
 - จะต้องทำเป็นพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งและประกาศในราชกิจจานุเบกษา (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.6) (เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาสมัครรับเลือกตั้งไว้ในทางปฏิบัติจะกำหนดระยะเวลารับสมัครใน พ.ร.ฎ.ให้เลือกตั้งไว้ 5 วัน)

2.4 จำนวน ส.ส.และการคำนวณ

1) สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย ส.ส. ตามสัดส่วน จำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อ ส.ส. 1 คน (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.106)

2) จำนวน ส.ส.ของแต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรแต่ละจังหวัด ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง (รธน. 2538 ม.106 วรรคหนึ่ง)

3) จังหวัดใดมี ส.ส. ได้ไม่เกิน 3 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.106 วรรคสอง)

4) จังหวัดใดมี ส.ส. ได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยให้เขตเลือกตั้งละ 3 คน (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.106 วรรคสอง)

5) กรณีแบ่งเขตเลือกตั้งให้ ส.ส.ครบ 3 คน ทุกเขตไม่ได้ต้องแบ่งเขตเลือกตั้งให้มี ส.ส. เขตละ 3 คน เสียก่อน เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละ 2 คน (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.106 วรรคสาม)

6) กรณีจังหวัดมี ส.ส. ได้ 4 คน ให้แบ่งเขตเป็น 2 เขต ๆ ละ 2 คน (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.106 วรรคท้าย)

2.5 การแบ่งเขตเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.107)

1) จังหวัดใดมี ส.ส. ไม่เกิน 3 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

2) ส.ส. 4 คน แบ่งออกเป็น 2 เขต ๆ ละ 2 คน

3) ส.ส.มากกว่า 4 คน แบ่งออกเป็นเขต ๆ ละ ไม่เกิน 3 คน และไม่น้อยกว่า เขตละ 2 คน

4) พื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตต้องติดต่อกัน

5) อัตราส่วนของจำนวนราษฎรกับจำนวน ส.ส. ที่จะพึงมีในแต่ละเขตต้อง ใกล้เคียงกัน

2.6 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 10 ปี (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.109 (1))

2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.109 (2))

3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.109 (3))

บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.110)

- 1) วิกัลจริต หรือจิตพื้นเพือนไม่สมบูรณ์ (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.110 (1))
- 2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.110 (2))
- 3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.110 (3))
- 4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยคำพิพากษา (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.110 (4))

2.7 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.111)

- 1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.111 (1))
 - 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.111 (2))
 - 3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกัน ไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวน ส.ส.ที่จะพึงมี (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.111 (3))
 - 4) มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (รธน. (ฉบับที่ 5) 2538 ม.111 (4))
 - (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
 - (ข) เคยเป็น ส.ส. จังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น
 - (ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
 - (ง) เคยศึกษาเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 2 ปี การศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
 - (จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 2 ปี
- บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ด้วย คือ (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.19)

- (1) เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมปลาย
- (2) ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูง ในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี

2.8 การสมัครรับเลือกตั้ง (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.22)

- 1) ผู้สมัครต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเองต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัด
- 2) แต่ละพรรคจะต้องส่งสมาชิกเป็นคณะเท่ากับจำนวน ส.ส.ที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น
- 3) ห้ามมิให้ผิดใจสมัครรับเลือกตั้งเกินกว่า 1 เขตเลือกตั้ง

2.9 บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

- 1) การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของนายอำเภอ เว้นแต่ในเขตเทศบาล ให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.27)
- 2) การคัดรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้คัดจากทะเบียนบ้าน
- 3) บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ต้องประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 15 วัน
- 4) ผู้เลือกตั้งหรือเจ้าบ้านมีสิทธิยื่นคำร้องต่อนายอำเภอเพื่อขอเพิ่มหรือถอนชื่อบุคคลในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 7 วัน (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.28)

2.10 หน่วยเลือกตั้ง (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.38)

- 1) หน่วยเลือกตั้ง หมายความว่า ท้องถิ่นที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้ง
- 2) การประกาศกำหนดหน่วยเลือกตั้งเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด
- 3) ปกติใช้เขตหมู่บ้านเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง สำหรับในเขตชุมชนหนาแน่นอาจกำหนดให้ใช้แนวถนน ตรอก ซอย คลอง หรือแม่น้ำ แทนเขตหมู่บ้าน เป็นเขตของหน่วยเลือกตั้งได้
- 4) ให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยละ 800 คน เป็นประมาณ
- 5) ในกรณีที่มีผู้เลือกตั้งเกิน 1,200 คน ให้เพิ่มหน่วยเลือกตั้งชั้นอีก
- 6) การประกาศและการเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง ต้องประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 15 วัน

2.11 ที่เลือกตั้ง (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.39)

- 1) ที่เลือกตั้ง หมายความว่า สถานที่ที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้งและให้หมายความรวมถึงบริเวณที่กำหนดขึ้นโดยรอบที่เลือกตั้ง
- 2) หน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หมายความว่าเลือกตั้งแห่งหนึ่ง
- 3) การประกาศระบุที่เลือกตั้งเป็นอำนาจของนายอำเภอ
- 4) การประกาศระบุที่เลือกตั้งต้องประกาศก่อนวันเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 15 วัน

2.12 เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 หมวด 6)

- 1) เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ประกอบด้วย
 - (1) เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง
 - (2) กรรมการตรวจคะแนน อย่างน้อย 7 คน
 - (3) เจ้าหน้าที่คะแนน อย่างน้อย 1 คน
- 2) นายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งบุคคลดังกล่าว (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.42)
- 3) เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง แต่งตั้งจากข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 ม.42)
- 4) กรรมการตรวจคะแนน ให้แต่งตั้งจากผู้เลือกตั้ง ซึ่งมีความประพฤติดีและสามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้ และไม่มีลักษณะต้องห้าม (ร่างพ.ร.บ.เลือกตั้ง (ฉบับที่ ..)พ.ศ. ม.43) (กำลังร่าง ฯ)

- พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น มีสิทธิเสนอชื่อบุคคลเพื่อให้ นายอำเภอแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจคะแนนได้ไม่เกินหน่วยละ 1 คน ก่อนวันเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 15 วัน (เดิม 30 วัน เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับการลดระยะเวลาการเลือกตั้ง)

- ในกรณีที่บุคคลซึ่งพรรคการเมืองเสนอชื่อสำหรับหน่วยเลือกตั้งใด มีจำนวนต่ำกว่า 7 คน ให้ นายอำเภอแต่งตั้งเพิ่มให้ครบ

5) เจ้าหน้าที่คะแนน ให้แต่งตั้งจากผู้เลือกตั้งซึ่งมีความประพฤติดีและสามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้ และไม่มีลักษณะต้องห้าม โดยปกติมักแต่งตั้งจากข้าราชการครู

6) กรรมการตรวจคะแนนและเจ้าหน้าที่คะแนน จะต้องแต่งตั้งก่อนวันเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 10 วัน

7) การดำเนินการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งทุกชั้นตอน เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจคะแนน มีเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง เป็นที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่คะแนนเป็นผู้ช่วยเหลือ

2.13 การลงคะแนนเลือกตั้ง (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 หมวด 7)

- 1) วันเลือกตั้งกำหนดไว้ 1 วัน ตามพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้ง และเวลาเลือกตั้งเริ่มตั้งแต่เวลา 08.00 - 15.00 น. ของวันเลือกตั้ง
- 2) การลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้ง
- 3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้ไม่เกินจำนวน ส.ส. ที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น
- 4) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งใด มีสิทธิลงคะแนน ได้เฉพาะในหน่วยเลือกตั้งนั้นแห่งเดียว
- 5) วิธีการขอใช้สิทธิลงคะแนน
 - (1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นตามที่กำหนดต่อกรรมการตรวจคะแนน
 - (2) กรรมการตรวจคะแนนตรวจสอบชื่อบุคคลดังกล่าวในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
 - (3) เมื่อกรรมการตรวจคะแนนตรวจสอบถูกต้องแล้วให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้เลือกตั้ง ๆ
 - (4) ถ้าไม่มีผู้คัดค้าน ให้กรรมการตรวจคะแนนจ่ายบัตรเลือกตั้งให้ผู้นั้น 1 ฉบับ
 - (5) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อรับบัตรเลือกตั้งแล้วต้องเดินตรง ไปยังคูหาลงคะแนนเพื่อทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้ง
 - (6) เมื่อได้กาเครื่องหมายแล้ว ต้องพับบัตรเลือกตั้งให้เรียบร้อย แล้วนำส่งให้กรรมการตรวจคะแนนประจำหีบบัตรเลือกตั้ง เพื่อให้หย่อนบัตรเลือกตั้งลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

2.14 การตรวจและการรวมคะแนน (พ.ร.บ.เลือกตั้ง 2522 หมวด 8)

1) เมื่อเปิดการลงคะแนนแล้ว จะต้องดำเนินการนับคะแนนของแต่ละหน่วย
เลือกตั้งทันที

2) การหยิบบัตรเลือกตั้งเพื่อนับคะแนนให้หยิบขึ้นมาครึ่งละ 1 ฉบับ

3) บัตรเลือกตั้งที่ถือเป็นบัตรเสีย คือ

(1) บัตรปลอม

(2) บัตรที่ทำเครื่องหมายเลือกตั้งเกินจำนวน ส.ส.ที่จะพึงมีได้ใน

เขตเลือกตั้งนั้น

(3) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายเลย

(4) บัตรที่ปรากฏว่าได้พับซ้อนกันมากกว่า 1 บัตร

(5) บัตรที่มีเครื่องหมายหรือข้อความอื่นใด นอกจากที่กำหนดไว้

ในกฎกระทรวง

(6) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครของพรรคการเมือง
คนใด .วันแต่เป็น "บัตรเสียบางส่วน" ให้นับคะแนนเฉพาะในส่วนที่ดี

4) เมื่อกรรมการตรวจคะแนนได้พิจารณาบัตรเลือกตั้งแล้ว ก็ให้ชานหมายเลข
ประจำตัวของผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง เพื่อให้กรรมการตรวจคะแนนกรอกคะแนนแต่ละคะแนนลงใน
ใบกรอกคะแนนและกระดานดำพร้อมกัน

5) เมื่อการนับคะแนนได้เสร็จสิ้นลง ต้องทำการตรวจสอบคะแนนในใบกรอก
คะแนนกับกระดานดำ หากถูกต้องตรงกัน ก็ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนประกาศผลการนับคะแนน
ของหน่วยเลือกตั้งนั้น แล้วส่งประกาศผลการเลือกตั้ง ไปยังนายอำเภอ

6) จังหวัดจะแต่งตั้งคณะกรรมการรวมคะแนนจากจังหวัดไปรวมคะแนนของ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนในแต่ละเขตเลือกตั้ง จากประกาศผลการนับคะแนนของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง
ที่อำเภอ ร่วมกับคณะกรรมการรวมคะแนนของอำเภอ แล้วรายงานผลไปยังจังหวัด

7) เมื่อผลการรวมคะแนนปรากฏว่าผู้ใดได้รับคะแนนเลือกตั้งสูงสุดตามจำนวน ส.ส. ที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ผู้นั้นถือว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.

3.3 การอำนวยความสะดวก

ในการเลือกตั้งทุกครั้ง โดยทั่วไปมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งที่สำคัญ

2 ระดับ คือ

1. จากส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ซึ่งจะสั่งการในด้านนโยบาย ระเบียบ กฎหมาย ตลอดจนขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

2. ในส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ (กิ่งอำเภอ) ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติตามขั้นตอนกฎหมายและตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย

ในด้านการอำนวยความสะดวกซึ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่กระทรวงมหาดไทย จังหวัด และอำเภอ จะต้องดำเนินการในการเลือกตั้ง แบ่งได้ 3 ขั้นตอน คือ

(1) การอำนวยความสะดวก ก่อนวันเลือกตั้ง

(2) การอำนวยความสะดวก ในวันเลือกตั้ง

(3) การอำนวยความสะดวก หลังวันเลือกตั้ง

(1) การอำนวยความสะดวกก่อนวันเลือกตั้ง แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

(1.1) การเตรียมการทั่ว ๆ ไป ก่อนมีการเลือกตั้ง

(1.2) การเตรียมการเลือกตั้ง เมื่อทราบกำหนดวันเลือกตั้งแล้ว

(1.1) การเตรียมการเลือกตั้งทั่ว ๆ ไป

1) ติดตามข่าว ตรวจสอบข้อมูลและขอเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2) ยกร่างและเสนอร่าง พ.ร.ฎ. กำหนดวันเลือกตั้งและ

ระยะเวลารับสมัครเลือกตั้ง

3) แจ้งจังหวัดให้ทราบและให้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ทุกระดับเตรียมการเลือกตั้ง พร้อมทั้งศึกษาระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการจากการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งก่อนและประชาสัมพันธ์ประชาชนทราบ

4) แจ้งให้จังหวัดดำเนินการสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลือกตั้ง
สำรวจจำนวนประชากรและจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นรายอำเภอ รวมทั้งสำรวจจำนวนหน่วยเลือกตั้ง
เป็นรายอำเภอ

5) แจ้งให้จังหวัดวางแผนดำเนินการเลือกตั้งและจัดตั้งศูนย์
เตรียมการเลือกตั้ง รวมทั้งวางแผนการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในกำหนด

6) แจ้งให้จังหวัดสั่งการให้เจ้าหน้าที่วิทยุของจังหวัดและอำเภอ
สำรวจวิทยุสื่อสารหากใช้การไม่ได้ให้ส่งซ่อมโดยด่วนและให้เจ้าหน้าที่วิทยุอยู่ปฏิบัติงาน ตลอด 24 ชั่วโมง

(1.2) การเตรียมการเมื่อทราบกำหนดวันเลือกตั้งแล้ว

1) แจ้งให้จังหวัดเตรียมประกาศกำหนดวันเลือกตั้งและระยะเวลา
รับสมัครเลือกตั้ง (ส.ส.6) แต่จะประกาศได้เมื่อ พ.ร.ฎ. ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

2) แจ้งให้จังหวัดทราบถึงเกณฑ์อายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

3) กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

4) การตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกเลือกตั้ง มท.ปค.

5) ขอบประมาณและจัดสรรงบประมาณ พร้อมทั้งเตรียมสิ่งพิมพ์

บัตรเลือกตั้ง

6) แจ้งให้จังหวัดเตรียมการเลือกตั้ง และซักซ้อมความเข้าใจ
เกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการต่าง ๆ

7) ออกคำสั่ง ปค. แต่งตั้งผู้ตรวจราชการ กรมการปกครอง
รับผิดชอบตรวจติดตามผลการเลือกตั้ง

8) ส่งกำหนดระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ให้จังหวัด
และอำเภอถือปฏิบัติ

9) แจ้งให้จังหวัดประมวลความผิดตาม พ.ร.บ. การเลือกตั้ง
ส.ส. และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน

10) ขอความร่วมมือจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นการเฉพาะ เพื่อคอยให้คำแนะนำและตอบข้อหารือของจังหวัด เกี่ยวกับคุณวุฒิ
ทางการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- 11) ชี้แจงทำความเข้าใจกับพรรคการเมือง ในการดำเนินการของพรรคการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- 12) แจ้งให้จังหวัด แจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น จัดสถานที่เพื่อปิดประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง
- 13) แจ้งให้จังหวัดสั่งการให้อำเภอ กิ่งอำเภอ เขต เทศบาล หรือเมืองพัทยา ขอความร่วมมือกลุ่มอาสาสมัครทุกรูปแบบช่วยเหลือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- 14) แจ้งให้จังหวัดแจ้งให้หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นร่วมมือสนับสนุนในการเลือกตั้ง
- 15) แจ้งให้จังหวัดทราบรายชื่อพรรคการเมืองที่มีสิทธิส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง
- 16) แจ้งให้จังหวัดสั่งการให้อำเภอเตรียมบุคคลไว้เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจคะแนน กรณีที่พรรคการเมือง ไม่เสนอชื่อบุคคลหรือเสนอไม่ครบ 7 คน
- 17) ให้จังหวัดรายงานปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้ง หากไม่มีปัญหา ก็ให้ยืนยันภายในกำหนด
- 18) ชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานการรับสมัครเลือกตั้ง พร้อมทั้งแจ้งชนิดและหมายเลข เครื่องมือสื่อสารที่จะใช้
- 19) ชักข้อเครื่องมือสื่อสารในการรายงานการรับสมัครกับจังหวัด
- 20) แจ้งให้จังหวัดเตรียมบุคคลจากข้าราชการระดับ 6 ขึ้นไป อย่างน้อย 3 คน เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการรับสมัครเลือกตั้ง
- 21) รายงานการรับสมัคร
- 22) แจ้งกระทรวงกลาโหมเพื่อขอความร่วมมือสั่งการให้หน่วยทหารทุกหน่วยที่ประจำอยู่ในจังหวัดให้ความช่วยเหลือในการจัดเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย แล้วแจ้งให้จังหวัดทราบ
- 23) แจ้งจังหวัดเกี่ยวกับวันสุดท้าย การเพิ่ม-ถอนชื่อ
- 24) แจ้งจังหวัด นโยบายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 25) แจ้งจังหวัดค่าใช้จ่ายเลือกตั้ง
- 26) การเก็บรักษานับัตรเลือกตั้ง

- 27) จังหวัดรายงานความเคลื่อนไหว
- 28) จังหวัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่
- 29) การจัดทำบัตรประชาชน การจัดทำเจ้าหน้าที่ตรวจบัตร
- 30) ให้จังหวัดรายงานข้อมูล
- 31) การคาดหมายอากาศ
- 32) การคำนวณผลการเลือกตั้ง
- 33) แจ้งให้จังหวัดรายงานความพร้อมก่อนวันเลือกตั้งอีกครั้ง
- 34) ชักซ้อมเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดกับจังหวัด

(2) การอำนวยความสะดวกในวันเลือกตั้ง

1) ในวันเลือกตั้งเตรียมแก้ปัญหาฉุกเฉินและรวบรวมรายงานผลการเลือกตั้ง
จนทราบผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ

(3) การอำนวยความสะดวกหลังวันเลือกตั้ง

- 1) แลกส่งข่าวผลการเลือกตั้ง
- 2) รายงานผลการเลือกตั้ง ไปยังรัฐสภาและนายกรัฐมนตรี
- 3) แจ้งให้จังหวัดรายงานการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง
- 4) การยื่นรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- 5) การจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ให้รายงาน ปค.ทราบ
ภายในกำหนด
- 6) การประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนทุกแขนง

